

Reetta Hänninen

”Sitten minulta loppui raha ja paperi”

SAIMA GRÖNSTRAND JA NAIKIRJAILIJAN TOIMEENTULON VAIKEUDET 1800-LUVUN LOPULLA JA 1900-LUVUN ALUSSA

Suomenkielinen sanomalehdistö tarjosi 1800-luvun lopulla uusille kirjoittajille mahdollisuuksia saada tekstejään julki. Harvat onnistuivat elättämään itsensä tällä työllä tai nousemaan tunnustettujen kirjailijoiden joukkoon. Reetta Hännisen artikkeli käsittelee kirjoittavan naisen mahdollisuuksia toimeentuloon *Päivälehd*en avustajan, Saima Grönstrandin (1863–1932) elämänavaiheiden kautta. Artikkelin lähtökohtana on novelleja kirjoittaneen Grönstrandin muusta tuotannosta poikennut kertomus oleskelusta vankilan naistenosastolla.

Viitasaarella kauppiaan perheeseen syntynyt Saima Grönstrand (1863–1932) oli novellisti ja kääntäjä. Grönstrandin tekstit olivat pääosin kaunokirjallisia lastuja ja jatkokertomuksia. Syyskuussa 1894 *Päivälehd*essä ilmestyi kuitenkin artikkeli *Koppiwankiloista*, joka poikkesi hänen tavanomaisesta tuotannostaan. Siinä Grönstrand käsitteli vankilajärjestelmän mielekkyyttä ja suomi kiivain sanoin yhteiskunnan kaksinaismoralismia. Samassa tekstissä Grönstrand kuvasi myös vankilan naistenosastoa ja kertoo itse astu-neensa sisään vankilan porteista.

[...] ajatukset olivat tykkäänään niiden kalpeiden, onnetomain luona, joiden kahleiden kalina tulisi olemaan alituinen musiikki korvissani niiden muutamien päivien ajan kun tulisin siellä viettämään.¹

FM **Reetta Hänninen** työskentelee tohtorikoulutettavana Helsingin yliopiston historian oppiaineessa. Sähköposti: reetta.hanninen@helsinki.fi.

Koppiwankiloista-kirjoitus on poikkeava särö Grönstrandin novelleihin painottuneessa tuotannossa ja herätti siksi kiinnostuksen kirjoittajaa ja hänen taustojaan kohtaan.

Artikkelin lähtökohtana on kysymys siitä, mikä sai tämän keskisuomalaisen kauppiaan tytären astumaan irtolaisten, viinanmyyjien ja sikiönsalaaajien maailmaan. Vastauksen etsiminen vie uusien, laajempien teemojen äärelle: minikälaiset olivat naiskirjoittajan toimeentulomahdollisuudet 1800-luvun lopulla, miten sanomalehdistö näihin mahdollisuuksiin vaikutti ja mikä oli verkostojen – tai niiden puutteen – merkitys pärjäämiselle.

Saima Grönstrandin elämä ja toiminta kirjallisuudella kentillä vertautuu aiempiin tutkimuksiin kirjoittavien naisten historiasta. Maarit Leskelä-Kärki on tutkinut verkostojen merkitystä kirjoittaville naisille Krohnin sisarten, Helmin (1871–1967), Ainon (1878–1956) ja Aunen (1881–1967), kautta. Leskelä-Kärki on tuonut esiin paitsi sisarten välisen yhteyden, myös isän, puolison tai veljen kautta käytettävissä olevien suhteiden tärkeyden. Krohnin perheellä oli hyvät yhteydet fenomenaaniseen sivistyneistöön ja näitä verkostoja naiset saattoivat hyödyntää kirjailijaidentiteetin rakentamisessa, töiden saannissa ja kustannussopimusten solmimisessa.² Isä, professori Julius Krohn (1835–1888) ja hänen jälkeensä veli Kaarle Krohn (1863–1933) neuvoi, kritisoi ja kannusti sisaruksia. Kaarle Krohn myös avusti sisariaan, erityisesti Helmiä ja Aunea, työsaannissa. Tähän hänellä olikin hyvät mahdollisuudet yhtenä Werner Söderströmin Osakeyhtiön perustajista.³

1. Saima Grönstrand, *Koppiwankiloista*. *Päivälehti* 26.9.1894, 2.

2. Maarit Leskelä-Kärki, *Kirjoittaen maailmassa. Krohnin sisaret ja kirjallinen elämä*. SKS 2006, esim. 304, 310–310, 626–627.

3. Leskelä-Kärki 2006, 93, 97–100, 113, 125. Aviomiehenä, professori E. N. Setälän kautta Helmi liittyi myös kirjallisuuslehti *Valvojan* toimituskuntaan. Leskelä-Kärki 2006, 142–143, 157–159.

Kirjailijaksi oli mahdollista päätyä myös toisenlaisista taustoista. Tämä koski paitsi niin sanottuja kansankirjailijoita, joita 1800-luvun loppupuoliskolla nostettiin runsaasti esiin, myös sivistyneistön ja kansan välisessä tilassa liikkuneita kirjoittajia.⁴ Reija Lång on tutkinut mäkitupalaisen tytärtä Matilda Roslin-Kalliola (1837–1923), joka identifioi itsensä rahvaankirjailijoihin, mutta oli kasvattiperheessään saanut oppia lukuja kirjoitustaidossa. Roslin-Kalliola kirjoitti jo nuorena kertomuksia sanomalehtiin, mutta esikoisromaaninsa hän julkaisi vasta yli 60-vuotiaana.⁵ Elannon Roslin-Kalliola hankki kauppianaan, mutta kauppaliikkeen mentyä konkurssiin hän velkaantui pahoin. Veloista selvittyään Roslin-Kalliola eli vähissä varoissa pienessä tuvasaan Merikarvialla, mutta hänellä oli hyvätahoisia tukijoita niin kirjailija- kuin kustantajapiireissä.⁶

Tässä artikkelissa tarkastelen kirjoittajaa, joka ei tullut sivistyneistön joukosta, mutta ei ollut kansankirjailijakaan. Perhetaustansa puolesta Saima Grönstrand sijoittui vaurastuvan porvariston sellaiseen osaan, joka mitä ilmeisimmin epäonnistui nousupyrkimyksissään. Artikkelin lähteenä käytän kirjeitä, kirkonkirjoja ja sanomalehtiaineistoa. Grönstrandilta säilyneitä kirjeitä on huomiota herättävän vähän. Ajan kirjallisuusvaihtajat, kuten Juhani Aho, Minna Canth, Kasimir Leino, Santeri Ivalo tai Krohn-suvun jäsenet eivät näytä olleen hänen kanssaan kirjeenvaihdossa.⁷ Muiden aikalaisten kirjekokoelmissa on yksittäisiä kirjeitä ja lähteinä käytetyt kirjeet sijoittuvat vuosille 1889–1923. Ne on osoitettu muun muassa Eero Erkolle, Zacharias Topeliukselle, Werner Söderströmille ja Jaakko Gummerukselle. Lisäksi käytän hyödyksi Grönstrandin omaelämäkerral-

Kuva 1. Päiväämätön valokuva Saima Grönstrandista.

Lähde: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkisto, Irene Mendelinin arkisto, KIAK1996:91:1.

lisia tekstejä.⁸ Ne sisältävät viittauksia joiden paikkansapitävyuden muut lähteet varmistavat ja ne toimivat avaimina Grönstrandin lapsuudenkodin oloihin ja hänen omiin ajatuksiinsa kirjailijuiden merkityksestä.

Saima Grönstrandin tuotantoa julkaistiin pääosin sanomalehdissä. Joissakin matrikkeleissa Grönstrand nimetäänkin kirjailijaksi ja sanomalehtinaiseksi.⁹ Grönstrand näki, tai halusi nähdä,

4. Päivi Lappalainen, *Koti, kansa ja maailman tahraava lika. Näkökulmia 1880- ja 1890-luvun kirjallisuuteen*. SKS 2000, 50–56. Kansankirjoittajista Pertti Lassila, *Syvistä riveistä. Kansankirjailija, sivistyneistö ja kirjallisuus 1800-luvulla*. Gaudeamus 2008.

5. Reija Lång, *Kirjallisuus välitilassa. Mäkitupalaisen tytär 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kirjallisella kentällä*. Teoksessa Kirsi Salmi-Nikander, Sami Suodenjoki & Taina Uusitalo (toim.) *Luokeva ja kirjoittava työläinen*. Työväen historian ja perinteen tutkimisen seura 2010, 89; Reija Lång, *Mäkitupalaisen tyttärestä kirjailijaksi*. *Matilda Roslin-Kalliola ja kansallisen kirjoittamisen monet muodot. Kasvatus & Aika* 3 (2008), 68–69, 71–75.

6. Lång 2010, 92, 95–96.

7. Mainittujen kirjailijoiden kirjeenvaihto on muuten ollut erittäin laajaa Suomalaisen Kirjallisuuden seuran kirjallisuusarkiston ja Kansallisarkiston arkistoluetteloiden mukaan.

8. Nämä tekstit ovat Aamu-hetki. *Kalevatar* 15.1.1895; Amalia-täti. *Päivälehti* 16.4.1899, B-numero ja 17.4.1899; Posetiivi. *Päivälehti* 10.2.1892; Prinsessa. *Päivälehti* 6.11.1898, B-numero ja 8.11.1898 ja myös Viimeinen lenkki, *Päivälehti* 3.12.1897, vaikka se poikkeakin kerronnanaltaan muista omaelämäkerrallisista teksteistä.

9. *Jyväskylän tyttökoulu ja tyttölyseo 1864–1964*. Sisä-Suomen kirjapaino Oy 1964, 94.

itsensä kirjailijana, vaikka kirjoittikin kaunokirjallisuuden ohessa myös toimituksellisia tekstejä.¹⁰ Sanomalehti oli Saima Grönstrandille, niin kuin monelle muulle kirjallisuuden kentälle yrittävälle kirjoittajalle, helpoimmin saavutettava julkaisukanava.¹¹ Siksi sanomalehdistön kehitys muodostaa tärkeän kontekstin hänen tarkastellulleen.

Sanomalehdistö kaunokirjallisuuden julkaisijana ja kirjoittajien nostajana

Kansainvälisestä mediahistoriallisesta perspektiivistä katsoen 1800-luvun loppu oli aikaa, jolloin lehdistö alkoi toimia enemmän markkinoiden kuin pelkän tiedonjakamisen ehdoilla.¹² Yhdysvaltojen suurkaupungeissa osa lehdistöstä suosi sensaatiouutisia ja näyttävää kuvitusta houkutelakseen lukijoita. Naisten tehtävänä oli kirjoittaa pääasiassa kotiin ja perheeseen liittyvistä aiheista.¹³ Toisenlaisiakin naistoimittajia oli: niin kutsutut *stunt*-reportterit olivat vaarallisia tempauksia tekeviä ja niistä kirjoittavia naisia, jotka saattoivat pukeutua kerjäläiseksi tai teeskennellä mielisairasta saadakseen aineksia lukijoita houkutteleviin tarinoin.¹⁴ *Sob-sister* oli puolestaan kirjoittaja, joka erikoistui sentimentaalisiin kuvauksiin sosiaalisista epäkohdista.¹⁵ Samankaltaisia kirjoittajarooleja esiintyi aikakauden brittilehdistössä.¹⁶

Pohjoismaissa tilanne oli toisenlainen. Lehdistö keskittyi enemmän politiikan ympärille – tai politiikka lehtien ympärille.¹⁷ Suomessa valtio-

päivien herättämä orastava puoluepolitiikka kiihdytti sanomalehtien perustamista eri ryhmittymien äänenkannattajiksi. Sanomalehdistö nousikin 1800-luvun lopulla ennennäkemättömään kukoistukseen. Suomenkielisen lehdistön nousua avitti potentiaalisen lukijakunnan kasvu väkiluvun kasvaessa ja lukutaidon parantuessa. Suomenkielisen aineiston tuottaminen helposti saatavilla olevassa muodossa oli myös osa fenomaanien tavoitteita.¹⁸

Kirjallisen materiaalin osuus lehtien sisällöstä oli suuri paitsi aatteellisista myös käytännön syistä. Koska toimittajia oli vähän ja juttuja kirjoitettiin muiden töiden ohessa, lehtien oli mielekästä käyttää kaunokirjallisia avustajia. Näin sanomalehdistö avitti suomenkielisen kirjallisuuden nousua. Lehtien julkaisupolitiikalla olikin merkitystä kirjailija-ammatin ja -identiteetin vakiintumiselle.¹⁹ Moni nimekäs 1800-luvun lopun kirjailija ponnisti alalle nimenomaan sanoma- ja aikakauslehtien sivuilta, ja lehtikirjoittaminen toi kaivattua lisää usein melko niukkaan toimeentuloon.²⁰ Kirjailijat kokosivat elantonsa kuka mistäkin, ja kokopäiväisenä kirjailijana työskenteleminen oli etenkin naisilla erittäin harvinaista.²¹

Kaunokirjallisuuden julkaiseminen liittyi kiinteästi myös vuonna 1889 perustetun *Päivälehd*en poliittisiin tavoitteisiin. Kaunokirjallisuuden avulla lukijoita tutustutettiin uusiin aatevirtauksiin ja herätettiin reformien tarpeellisuuteen.²² *Päivälehd*en perustajien ja toimittajien joukossa

10. Ks. esim. Sakari Topeliuksen koti. *Keski-Suomi* 24.10.1888, 2; Työläisnaisten saunoista Helsingissä. *Työmies* 12.10.1895, 4. Grönstrandin itsemäärittelystä myöhemmin tässä artikkelissa.

11. Lappalainen 2000, 46; Lång 2010, 88.

12. Asa Briggs & Peter Burke, *A Social History of the Media. From Gutenberg to the Internet*. Polity Press 2010, 184. Jukka Kortti, *Mediahistoria. Viestinnän merkityksiä ja muodonmuutoksia puheesta bitteihin*. SKS 2016, 170–175.

13. Maurine H. Beasley & Sheila J. Gibbons, *Taking their place. A Documentary History of Women and journalism*. The American University Press 1993, 10, 111.

14. Beasley & Gibbons 1993, 111–112; Marion Marzolf, *Up from the Footnote. A History of Women Journalists*. Hasting House Publishers 1977, 23.

15. Beasley & Gibbons 1993, 118–122.

16. Briggs & Burke 2010, 181.

17. Bo Prantare et al., *Lehdistö Pohjoismaissa*. WSOY 1982, 18–20, 77–78, 165–167.

18. Päiviö Tommila & Raimo Salokangas, *Sanomia kaikille. Suomen lehdistön historia*. Edita 1998, 78–79.

19. Lappalainen 2000, 44–45.

20. Lappalainen 2000, 46–47.

21. Lappalainen 2000, 46; Anne Alarto, Irma Kyrki & Maija Saraste, *Saran sisaret. Naiskirjallisuuden perinnettä Suomessa 1800-luvulta 1900-luvun alkuun*, passim. Kirjan verkkoversio julkaistu 2015. *DIGI - Yleisten kirjastojen digitoimaa aineistoa*, <http://digi.kirjastot.fi/files/original/3f230cb87f16f1d207733d558e3dfd8ba.pdf> (31.1.2017).

22. Alli Rytönen, *Päivälehd*en historia I. Helsingin uusi kirjapaino 1940, 233–237.

olikin merkittäviä vuosisadan lopun kirjallisia nimiä.²³ Lehti julkaisi sekä suomenkielisiä että käännettyä kaunokirjallisuutta erityisen runsaasti aina 1900-luvun alkuun asti.²⁴

Saima Grönstrand ja kirjoitus vankilasta

Vakituisten toimittajien ja nimekkäiden kirjailijoiden lisäksi *Päivälehteen* kirjoitti yhteensä yli 170 kaunokirjallista avustajaa.²⁵ Tuotteliain heistä oli Saima Grönstrand, jonka kirjoituksia ilmestyi vuosina 1890–1901 yhteensä 74.²⁶ Lisäksi hän suomensi lehdessä julkaistun Émilie Zolan *Sodan* yhdessä kahden muun naisen kanssa.²⁷ Grönstrandin tekstejä oli aikaisemmin julkaistu muun muassa *Valvojassa* ja *Keski-Suomessa*, ja lisäksi hän kirjoitti muihin sanomalehtiin ja perusti *Kalevatar*-aikakauslehden. Vuoden 1896 alussa hänet merkittiin vakituiseksi avustajaksi *Työmiehen*, joka oli vielä tässä vaiheessa poliittisesti melko maltillinen ja lähellä nuorsuomalaisia.²⁸

Saima Grönstrand kirjoitti pääasiassa novelleja. *Päivälehteen historiassa* Alli Rytönen kuvaa häntä yritteliääksi ja lupaavaksi ”lastukoululaiseksi”, joka tosin oli katkera ”parempiosaisia ja erityisesti miehiä kohtaan”.²⁹ Osa Grönstrandin kirjoituksista käsittelee melko kevyitä ja sovinnaisia aiheita, mutta monissa on yhteiskunnallisia kannanottoja.³⁰ Grönstrandin kanta-aottaviinkin kirjoituksiin verrattuna artikkeli vankilakäynnistä herättää huomiota suorasukaisuudellaan.

Koppiwankiloista-artikkeli alkoi kuvauksella ympäröivästä yhteiskunnasta, joka oli Saima Grönstrandin mukaan rikollisia täynnä.³¹ Kuka huiputti palvelijoitaan, kuka jätti velkansa makсамatta – ainakin puolet ihmisistä oli hänen mielestään moraalialla vailla. Grönstrand rinnasti hyö-

tysuhteille perustuvan avioliiton prostituutioon moraalittomuudessaan ja paheksui ohjesääntöistä prostituutiota ja tarkastusnaisten työskentelyn sallimista.

Moraalipohdintojen jälkeen Grönstrandin teksti muuttui omakohtaiseksi. Hän kertoi astu-neensa velkavankeuteen nähdäkseen, minkälaista oli elämä muurien sisäpuolella ja kuvaillakseen ”nykyaikaista” vankilaa.

Naisia oli kolmessa kerroksessa, joiden välillä liikkuminen oli kielletty. Ensimmäisessä ja toisessa olivat ”löysäläisyydestä” kiinni otetut, vesileipäläiset ja varkaat ylimpänä. Grönstrand laitettiin jälkimmäisten joukkoon.³² Vankilan asukaita Saima Grönstrand kuvasi kirjailijan värikäin ottein. Joukossa oli niin nuoria kuin vanhoja naisia, rusottavan reippaita kuin sellin yksinäisyydessä itkeviä. ”Miellyttävän ja viattoman näköinen” Jenny oli synnyttänyt vankilassa lapsenkin. Tuomion hän oli saanut omien sanojensa mukaan ”kavaljeeraamisesta”. Grönstrand kävi alemmassa kerroksessa katsomassa Jennyn pienokaista, ”vankilan syntyjäntä”, vaikka joutuikin siitä vartijan kanssa vaikeuksiin.

Kokemustensa perusteella Grönstrand näki rikollisuuden parantavana lääkkeenä ennen muuta sivistyksen:

Enemmän, enemmän pitäisi meidän tehdä näidenkin onnettomain eduksi, koko järjestelmä pitäisi muuttaa, oppia valaa vankiloihinkin tosisivistyksen siemeniä, joka ei ole tuota tyhjää ulkopuolista katinkultaa, mutta sydämmen [sic] sivistyttämistä.

Saima Grönstrandin artikkeli liittyi prostituutiosta, rikollisuudesta ja vankeusajan viettämisestä

23. Alli Rytönen, *Päivälehteen historia* II. Sanoma Oy 1946, 423.

24. Rytönen 1946, 423.

25. Rytönen 1946, 360.

26. Seuraavaksi eniten kirjoittaneen avustajan Kalle Kajanderin novelleja julkaistiin 23. Rytönen 1946, 424.

27. Romaani julkaistiin myös painettuna ks. Émilie Zola, *Sota*. Päivälehti 1892. Kääntäjiä ei kirjassa mainita, mutta Finna-tietokannan mukaan ne ovat Saima Grönstrand, Sohvi Reijonen ja Hilma Sederholm.

28. *Työmies* 4.1.1896. Suurin osa kirjoituksista oli nimettömiä, joten tekijän jäljittäminen on vaikeaa. Outi-Maria Kiiskilä, *Punainen myrsky. Suomen työväenlehdistön taistelu vallankumousvuosina 1917–1918*. Pro gradu -työ. Jyväskylän yliopisto 2010, 17–18.

29. Rytönen 1946, 361–362.

30. Ks. esimerkiksi Lotan eno. *Aamunairut* 1.2.1889, 2; Työtönnä. *Päivälehti* 9.4.1892, 2.

31. Seuraavat kappaleet pohjautuvat Saima Grönstrandin *Koppiwankilat*-artikkeliin. *Päivälehti* 26.9.1894.

32. Tavoitteena oli pitää erityyppiset vankiainekset erossa toisistaan. Raija Kallinen, *Kasvatusta ja keskitystä. Vankeinhoito-laitos autonomian ajan jälkipuoliskolla*. Vankeinhoiton historiaprojektin julkaisuja 10. Valtion painatuskeskus 1982, 46.

käytyihin keskusteluihin.³³ Siveellisyyskysymyksessä *Päivälehti* oli jo tuonut esille mielipiteitä tarkastusnaisjärjestelmän moraalittomuudesta ja Grönstrand oli samoilla linjoilla lehden kanssa.³⁴

Saima Grönstrand palasi vankila-aiheeseen vielä vuonna 1896 novellissa *Vankilassa syntynyt*, jossa hän käsitteli artikkelia kaunokirjallisemalla otteella kirjoittajalle otollista aihetta, selliin syntynyttä pienokaista. Novellissa kuvataan kuinka vankilan ulkopuolella ärjyy meri ja lahden takana loistavat kaupungin valot.³⁵ Tämä kuvaus sopii Katajanokalla sijainneeseen Helsingin lääninvankilaan. Koska kirjoittajan muu tuotanto koostuu lähinnä fiktiivisistä novelleista, olisi mahdollista olettaa että kuvaukset vankilakäynnistä olisivat kuvitteellisia. Fiktion mahdollisuus sulkeutuu kuitenkin pois, kun lääninvankilan vuoden 1893 vankiluettelosta löytyy 28-vuotias Saima Grönstrand, vanki numero 1893.

Saima Grönstrand oli saanut velkavankeustuomion 75 markan maksamattomasta velasta helsinkiläiselle kauppaliike V. Granhoffille ja suoritti kymmenen päivän tuomionsa 12.–22. joulukuuta 1893.³⁶ Velkavankeus oli naiselle epätavallinen tuomio. Samaan aikaan rangaistustaan kärsivät noin 30 naista oli tuomittu tavanomaisemmista rikoksista, kuten irtolaisuudesta, luvattomasta viinanmyynnistä, varkaudesta tai sikiön salaamisesta.³⁷ Myös Saima Grönstrandin nimike ”fröken, skrifstellarinna” asetti hänet erilaiseen asemaan kuin muut vangit, joiden nimen perässä oli mer-

kintä ”ogift qvinna”. Ne harvat, joilla oli ammatti, olivat lähinnä tupakkatyöntekijöitä tai piikoja.³⁸

Saima Grönstrandia eniten kiinnostaneet hahmot, Jenny ja hänen vankilassa syntynyt lapsensa, eivät hekään olleet mielikuvituksen tuotetta. Jenny oli Oulusta Helsinkiin muuttanut työläisperheen tytär, joka oli jäänyt toistuvasti kiinni irtolaisuudesta. Tullessaan suorittamaan viimeisintä, vuoden mittaista tuomiota Jenny oli raskaana ja synnytti toukokuisena aamuyönä tyttövauvan.³⁹ Vankilan saarnaaja kastoi lapsen ja hän sai kummeikseen naispuoliset vanginvartijat.⁴⁰ Tyttö vietti lapsuuttaan Emma Mäkisen turvakodissa ja nuoruusvuosina hän asui niin Puna-uoreen puutaloissa kuin Kallion Linjoilla ja Surutomain huviloissa.⁴¹

Saima Grönstrandin lehtikirjoitus muistuttaa amerikkalaisen lehdistön *stunt reporter* tai *sob sister* -juttutyyppelijä, etenkin kun hän kirjoitti myöhemmin samankaltaisia omiin kokemuksiin perustuvia reportaasiartikkeleita.⁴² Vaikka kirjoituksen taustalla on aito tuomio, vankilaan menon voi ajatella olleen valinta, joka pohjautui uteliaisuuteen, uudenlaisen journalismin kokeiluun tai kiinnostukseen yhteiskunnan vähäosaisia kohtaan. Grönstrand korosti myös itse vankeutta tietoisena valintana:

Menin velkavankeuteen nähdäkseni oikein 'silmästä silmään', minkälaista noiden synkkien muurien takana on, jonne vapautensa kadottaneet karkotetaan ja josta käyminen on niin häpäisevää.⁴³

33. Kallinen 1982, 75; Jussi Pajuoja, *Katsaus rangaistuksen historiaan*. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisuja 3/1986. Vankeinhoidon koulutuskeskus 1986, 29–33.

34. Ks. esim. Waarako wai warjelus? *Päivälehti* 14.10.1891.

35. Saima Grönstrand, Vankilassa syntynyt. *Nuori Suomi* 1896.

36. Kansallisarkisto (KA), Helsingin lääninvankilan I arkisto, vuoden 1893 vankiluettelo, vanki numero 1893; KA, Helsingin raastuvanoikeuden arkisto, I osaston riita-asiain tuomiokirja, 20.11.1893.

37. KA, Helsingin lääninvankilan I arkisto, vuoden 1893 vankiluettelo. Irtolaisuustuomioista Kallinen 1982, 32 ja Antti Häkkinen, *Rahasta vaan ei rakkaudesta. Prostituutio Helsingissä 1867–1939*. Otava 1995, 170–172. Noin neljännes vangeista oli 1890-luvulla naisia. Timo Aho, Vankiluvun kehitykseen Suomessa vaikuttaneista tekijöistä. Teoksessa *Suomen vankeinhoidon historiaa, osa 1*. Arvi A. Karisto 1981, 258.

38. KA, Helsingin lääninvankilan I arkisto, vuoden 1893 vankiluettelo.

39. Olen käyttänyt Suomen sukhistoriallisen yhdistyksen digitoimia kirkonkirjoja, mutta selkeyden vuoksi viittaaan kirkonkirja-aineistoihin niiden arkistojärjestyksen mukaisesti. Oulun tuomiokirkkoseurakunnan rippikirja 1868–1880, fol 48; Oulun tkscrk rippikirja, muuttaneiden luettelot 1882–1894, muuttokirja numero 144, vuosi 1888; KA, Helsingin lääninvankilan I arkisto, vuoden 1893 vankiluettelo, vanki numero 130.

40. KA, Helsingin lääninvankilan I arkisto, vuoden 1893 vankiluettelo, vanki 130; Helsingin srk., syntyneiden luettelo 1885–1906, 13.5.1893.

41. HKA, Helsingin poliisilaitoksen osoitekortisto, Paldanius, Lilly.

42. Ks. esim. Saima Grönstrand, Kesäkuluilta. *Uusi Aura* 6.7.1899.

43. Saima Grönstrand, Koppiwankiloista. *Päivälehti* 26.9.1894.

Vapaaehtoisuus asettuu kuitenkin kyseenalaiseksi, kun siirrytään käsittelemään Saima Grönstrandin perhetaustoja ja elämäntulkua.

TalOUSVAIKEUDET TUOMION TAUSTALLA

Kun Saima Grönstrand syntyi Viitasaarella vuonna 1863, hänen isänsä J. W. Grönstrand oli kauppias.⁴⁴ Perheeseen syntyi 18 vuoden aikana seitsemän lasta, joista kuusi eli aikuisuuteen.⁴⁵ Kaksikielisen perheen esikoinen Saima aloitti koulunkäynnin vuonna 1873 Jyväskylän tyttökoulussa, josta hän sai päästötodistuksen vuonna 1880.⁴⁶ Koulu oli viisiluokkainen, mutta talousvaikeuksien ja opettajien vähyyden takia päästötodistuksia ei voitu kaikkina vuosina antaa.⁴⁷

Grönstrandin omaelämäkerrallisissa teksteissä lapsuudenkodin elämä näyttäytyy hyvinvoivana. Kirjoituksissa puhutaan kotiopettajattaresta, joka asui perheessä parin vuoden ajan, Saiman nukeista ja niiden kahviastioista, sekä salista karhunjäljökseen, myrteineen ja flyygeleineen.⁴⁸ Perhe joutui kuitenkin taloudellisiin vaikeuksiin, kun isä ajautui konkurssiin vuonna 1884.⁴⁹ Konkurssin jälkeisenä vuonna perhe muutti kauemmas Viitasaaren kirkonkylältä. Vielä 1890-luvun alussa J. W. Grönstrand yritti tehdä kauppaa Viitasaarelle johtavan maantien varrella, mutta tukkimetsät ja kauppatavarat olivat vaihtuneet viipurinrinkeleihin.⁵⁰ Konkurssi-

pesää selvitettiin useaan otteeseen ja pesän tavaroita huutokaupattiin vielä vuosien päästä.⁵¹ Konkurssista huolimatta perhe ei ilmeisesti ollut 1880–1890-lukujen vaihteessa täysin varaton, sillä Saiman nuorempi sisko Aina opiskeli tällöin Helsingin kauppaopistossa.⁵²

Viitteitä perheen sosiaalisesta laskusta antaa äidin kuoleman jälkeen vuonna 1897 julkaistu novelli ”Viimeinen lenkki”, jossa kuvataan vaatimatonta saattoväkeä viemässä hautaan vainajaa, joka oli ”kerran kuulunut seudun rikkaisiin”. Kirjoituksessa mainittu vainajan aineellinen perintö on melko vaatimaton: peili, kaappi, sänky ja mankeli.⁵³

Valvoja julkaisi Grönstrandin ensimmäisen novellin vuonna 1887 ja *Keski-Suomi* vuonna 1888.⁵⁴ Tyttökoulun lopettamisen ja ensimmäisten kirjallisten töiden julkaisemisen väliltä ei ole lähteitä, eikä hänen vuosien 1880–1887 tekemisistään ole näin ollen tietoa. Yhdessä varhaisimmista kertomuksistaan Grönstrand kuvailee nuorta naista, joka naimattomana ”vanhana-tyttönä” elättää itseänsä taloudenhoitajana.⁵⁵ On mahdollista, että näin teki kirjailija itsekin. Voi myös olla, että hän asui kotonaan näinä vuosina, olihan perheessä pieniä sisaruksia ja talous hoidettavana. Helsingissä Saima Grönstrand oleskeli ensimmäisen kerran 1880- ja 1890-lukujen vaihteessa Aina-siskon opiskellessa.⁵⁶ Virallisesti Grönstrand muutti Helsinkiin vuoden 1893

44. J. W. Grönstrandin kuolinilmoitus. *Keski-Suomi* 11.11.1893.

45. Viitasaaren srk., lastenkirja 1875–1883, 6.

46. Kaksikielisydestä maininta kirjessä Topeliukselle. Kansalliskirjasto (KK), Topeliuksen arkisto, saapuneet kirjeet coll. 244.22, Saima Grönstrand 18.11.1896. *Jyväskylän tyttökoulu ja tyttölyseo 1864–1964*, 94.

47. *Jyväskylän tyttökoulu ja tyttölyseo 1864–1964*, 42, 51.

48. Ks. esim. Saima Grönstrand, Aamu-hetki. *Kalevatar* 15.1.1895; Saima Grönstrand, Amalia-täti. *Päivälehti* 16.4.1899, B-numero; J. W. Grönstrandia kuvaillaan menestyksekkääksi kauppiaksi *Keski-Suomi* 11.11.1893.

49. Konkurssista esim. *Nya Pressen* 15.10.1884, 1; J. W. Grönstrandin varallisuudesta maininta kuolinilmoituksessa *Keski-Suomi* 11.11.1893.

50. Muuttovuosi kirjattu Viitasaari, lastenkirjat 1883–1889, 5; Samppa, Edistyykö teollisuus Viitasaarella? *Suomalainen* 25.7.1892. Sekä muuttaminen että siirtyminen elintarvikkeiden kauppaamiseen oli tyypillistä konkurssin kokeneelle kauppiaille. Ks. Riina Turunen *Luottamuksen loppu. Konkurssiin ajautuminen ja sen vaikutukset konkurssintekijän elämään Jyväskylän kaupungissa 1870-luvulla*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto 2012, 112.

51. Kuulutus. *Keski-Suomi* 27.3.1890, 1.

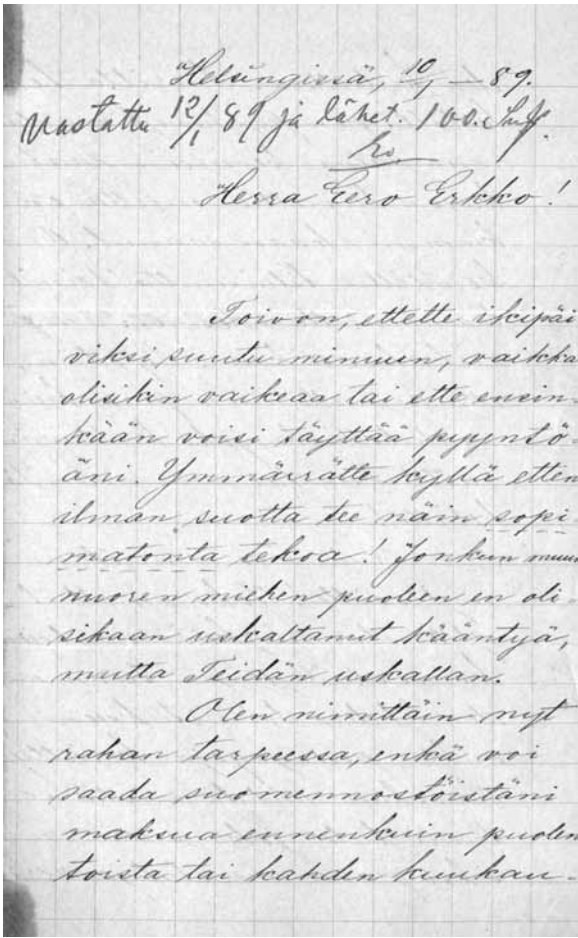
52. Pikkuilmoitus. *Pohjalainen* 2.6.1891, 2; Kauppakoulusta Poriin. *Satakunta* 30.4.1891, 1. Koulussa oli tosin ainakin aiemmin tarjottu myös vapaasijoja. Ilmoitus. *Mikkelin Sanomat* 8.8.1888, 4.

53. Saima Grönstrand, Viimeinen lenkki. *Päivälehti* 3.12.1897.

54. Pappilan tyttäret. *Valvoja* 6–7/1887; Erään vanhan-tytön elämäkirjasta. *Keski-Suomi* jatkokertomus 28.4.1888–13.6.1888.

55. Erään vanhan-tytön elämäkirjasta. *Keski-Suomessa* 8.4.1888, ensimmäinen osa.

56. Päivälehden arkisto (PA), Eero Erkon yksityisarkisto, kirjeenvaihto, kirje Saima Grönstrandilta 10.1.1889.

alussa, mutta vietti muuton jälkeenkin aikaa Viitasaarella.⁵⁷

Helsinkiin tultuaan Grönstrand kirjoitti *Keski-Suomen* päätoimittajalle Eero Erkolle Jyväskylään 10.1.1889. Aluksi Grönstrand pyysi sadan markan lainaa – suomennospalkkioita oli tulossa vasta myöhemmin, eivätkä muut lainapyynnöt olleet tuottaneet tulosta. Grönstrand myös kyseli kuulumisia perusteilla olevan uuden nuorsuomalaisen lehden – tulevan *Päivälehd*en – suhteen ja

Kuva 2. Saima Grönstrandin kirje Eero Erkolle vuodelta 1889. Lähde: Päivälehd

kertoi havaintoja pääkaupungin elämästä. Erkon kirjeen yläkulmaan tekemien muistiinpanojen perusteella Grönstrand sai satamarkkasensa.⁵⁸

Päivälehd

Eero Erkon lisäksi toinen varhainen tuttavuus lehtialalta oli professori E. G. Palmén, joka oli yksi *Valvojan* toimittajista. *Valvojan* ilmoituksissa Saima – alkuvaiheessa Grönstrand käytti kirjailijanimenä pelkkää etunimeään – pääsi Minna Canthin ja Santeri Ivalon kaltaisten kirjoittajien joukkoon. Palménin kanssa hän ei kuitenkaan käynyt mainittavaa kirjeenvaihtoa: kuten Erkolle lähetetyt kirjeet, myös Palménin saamat kaksi kirjettä liittyvät rahaan. Grönstrand oli saanut lainan Palménilta, eikä pystynyt maksamaan velkaa ajallaan. Syksyllä 1889 kirjailijatar vetosi huonoon ruumiilliseen kuntoonsa ja toivoi tulevien suomennostöiden avulla voivansa maksaa lainansa.⁶¹ Toisesta kirjeestä käy ilmi lainasumma, 250 markkaa. Grönstrand puolustaa

57. Helsingin srk., muuttaneet 1890–1902, numero 112 vuonna 1893. Kesäisestä oleskelusta Viitasaarella kertoo esim. Saima, Kirje Viitasaarelta. *Keski-Suomi* 1.9.1894, 3.

58. PA, Eero Erkon yksityisarkisto, kirjeenvaihto, kirje Saima Grönstrandilta 10.1.1889.

59. PA, Eero Erkon Päivälehteen liittyvä arkisto, kirjeenvaihto, kirje Saima Grönstrandilta 10.10.1889.

60. Pikakuvia, osa 1. *Päivälehti* 22.3.1890, toinen osa ilmestyi 29.3.1890, siinä on kirjoittajan nimimerkki Saima.

61. Kansalliskirjasto (KK), E. G. Palménin arkisto coll. 165.6, Saima Grönstrand E. G. Palménille 11.9.1889. Vuoden 1889 lopulla ilmestyikin kaksi Grönstrandin suomennosta: Jac. Ahrenberg, *Kotona. Kuvalmia Itä-Suomesta*. G. W. Edlund 1889 ja Joachim Campen Robinson Crusoe – versio nimellä *Robinson nuorempi. Jaakkima Heikki Campen mukaan Suomen kansalle ja nuorisolle kerrottu*. Kansanvalistusseura 1889. Suomentajan tiedot Finna-palvelusta. Maininnat teosten ilmestymisistä *Finland* 13.12.1889 ja *Uusi Suometar* 21.12.1889.

itseään – ”aikomukseni ei ollut pettää, uskokaa minua” – ja lupaa dramaattisesti maksaa velan ”ynnä niiden monien vuosien kuluessa kasvavan koron, kerran vielä takaisin, jos elän.”⁶²

Vuosien 1893 ja 1898 välillä Saima Grönstrand kävi harvakseltaan kirjeenvaihtoa porvoalaisen kustantajan Werner Söderströmin kanssa.⁶³ Keväällä 1893 Grönstrand tarjosi tekemäänsä suomennosta ja antoi heti samassa kirjeessä ohjeita palkkion pikaisesta maksamisesta. Vaikka kustantajan myöntävästä vastauksesta ei ollut minkäänlaista varmuutta, Grönstrand pyysi rahat maksettavaksi heti seuraavalla viikolla.⁶⁴

Söderström ei ilmeisesti ollut myötämielinen, sillä muutamaa viikkoa myöhemmin Zacharias Topelius sai avunpyyntökirjeen.⁶⁵ Grönstrand oli tavannut Topeliuksen vuosia aiemmin tämän kotona ja kuvaillut käyntiä *Keski-Suomi*-lehdessä vuonna 1888.⁶⁶ Kirjeestä päätellen he olivat kohdanneet myöhemminkin ja Topelius oli luvannut antaa tarvittaessa suosituksensa kirjailijattarelle. Nyt häntä tarvittiin, sillä Sörnäisten kansankirjastoon haettiin kirjastonhoitajaa tuhannen markan vuosipalkalla. Kenties Topelius auttoikin, sillä Grönstrand ehkäsi toimikunnan asettamien kolmen parhaan ehdokkaan joukkoon, joskaan ei tullut valituksi.⁶⁷

Saima Grönstrand painotti Topeliukselle kuinka kipeästi tarvitsi töitä, sillä teksteille ja suomennoksille ei ollut löytynyt kustantajaa.⁶⁸ Torjutuksi tuleminen ei ollut mikään ihme, sillä juuri näinä 1890-luvun alkupuolen vuosina kus-

tannusala oli suurissa vaikeuksissa. WSOY:n historian kirjoittanut Kai Häggman puhuu ”kirjallisuuden katovuosisista”, jolloin nimekkäimmätkään kirjailijat eivät saaneet palkkioitaan ajoissa tai edes teoksiaan julki.⁶⁹ Vähemmän tunnetun kirjailijan asema oli vielä vaikeampi.

Yhden kustannussopimuksen Grönstrand oli kuitenkin saanut solmittua, sillä vuonna 1892 julkaistiin hänen sanomalehtinoveljejaan kokonaisuutena *Kerkkiiä*.⁷⁰ Kirjan kritiikeissä nostettiin esiin aikakauden naiseuteen liitettyjä ominaisuuksia kuten kykyä kuvata subjektiivista kokemusta ja yksityiskohtia.⁷¹ *Finland* kirjoitti, ettei teos kestänyt vertailua nimekkäämpiin novelleihin, vaikka kirjoittajan maailmankatsomusta ja terävää havainnointikykyä kiiteltiin.⁷² *Hufvudstadsbladetin* nimimerkki E. N. toivoi että kirjasta olisi karsittu puolet pois, mutta kehui kirjoittajan pirteyttä ja lahjakkuutta ja toivoi hänen jatkavan.⁷³ *Päivälehd*en nimimerkki K. L., oletettavasti Kasimir Leino, sanoi tekijällä olevan kykyä ja hyvää silmää. Kuitenkaan kaikki sanomalehteen kelvanneet tekstit eivät hänen mielestään olleet riittävän kypsiä kirjana julkaistavaksi. Itse kirjailijaa Leino kuvaili näin: ”lukiessa saa tekijästä sen ajatuksen, että hän on elämän kovaa koulua käynyt nainen, jolle maailma ei ole aina ruusuisimpana hymyillyt” ja arveli tästä kirjoitukseen juontuneen katkeriakin sävyjä.⁷⁴ Leinon tapa lukea Grönstrandin teos ikään kuin ”henkilön läpi” on ollut tyyppillistä naiskirjoittajien tekstejä tulkittaessa.⁷⁵

62. KK, E. G. Palménin arkisto 165.6, kirje Saima Grönstrandilta 25.2., vuosi epäselvä.

63. Finna-haun mukaan W. Söderström ei kuitenkaan julkaissut yhtäkään Grönstrandin suomennosta tai muuta teosta.

64. KA, WSOY:n arkisto, kirjailijakirjeenvaihto, Saima Grönstrand W. Söderströmille 3.3.1893.

65. KK, Topeliuksen arkisto, saapuneet kirjeet coll. 244.22., Saima Grönstrand Z. Topeliukselle 23.3.1893.

66. Saima, Sakari Topeliuksen koti. *Keski-Suomi* 24.10.1888, 2.

67. Kirjastonhoitajantoimi kansankodissa. *Päivälehti* 16.5.1893, 3. Alun perin hakijoita oli 40. *Päivälehti* 16.4.1893, 3.

68. KK, Topeliuksen arkisto, saapuneet kirjeet coll. 244.22., Saima Grönstrand Z. Topeliukselle 23.3.1893.

69. Kai Häggman, *Piispankadulta bulevardille*. Werner Söderström Osakeyhtiö 1878–1939. WSOY 2001, 94, 119–120.

70. Kirjan kustansi G. W. Edlund.

71. Kai Häggman, *Perheen vuosisata. Perheen ihanne ja sivistyneistön elämäntapa 1800-luvun Suomessa*. SHS 1994, 186–187.

72. Literatur. *Finland* 6.12.1892, 1–2.

73. E. N., Finsk literatur. *Hufvudstadsbladet* 23.12.1892, 3. Kirjallisuuskriitikko oli Emil Nervander, tämä käy ilmi kirjeestä vuodelta 1898. Museoviraston arkisto, Emil Nervanderin arkisto, Ht8 kirjeenvaihto 3, Saima Grönstrand E. Nervanderille 19.11.1898.

74. Nimimerkki K. L., Kotimaista kirjallisuutta. *Päivälehti* 10.12.1892. Kasimir Leinosta *Päivälehd*en arvostelijana Rytkönen 1946, 203–204.

75. Maija-Liisa Nevala (toim.) *Sain roolin johon en mahdu. Suomalaisen naiskirjallisuuden linjoja*. Otava 1989, 753.

Marraskuussa vuonna 1893 isä J. W. Grönstrand kuoli pitkään sairastettuaan, ja perilliset saivat selvitettyväkseen konkurssipesän velat.⁷⁶ Samana syksynä Saima Grönstrand lainasi 75 markkaa kauppalikke V. Granhoffilta ja jätti velkansa maksamatta. Vain noin kuukausi isän kuoleman jälkeen Saima Grönstrand lähetettiin Helsingin lääninvankilaan velkavankeuteen.

Grönstrandin velkavankeustuomiosta ja sen julkituomisesta huolimatta *Päivälehti* julkaisi hänen kirjoituksiaan entiseen tahtiin. Grönstrand kirjoitti myös muihin lehtiin, teki satunnaisia käännöstöitä ja perusti naisille suunnatun aikakauslehden, *Kalevattaren*. Myös toimeentulovaikeudet jatkuivat entisenlaisina vankeustuomion jälkeen.

”Sitten minulta loppui raha ja paperi”

Syksyllä 1894 kirjailijatar lähestyi taas Werner Söderströmiä. Tällä kertaa kustantaja sai vastaanottaa toiveikkuutta täynnä olevan innostuneen kuvailun puoliksi valmiista novellista. Kuten aiemminkin, Grönstrand pyysi maksua ennen kuin kustantajan kanta oli selvillä. Rahojen olisi pitänyt tulla mieluiten heti, sillä ”minä olen niin kovassa rahan tarpeessa. Siunattu sentään kuinka olenkin ilman.”⁷⁷ Vastausta ei kuulunut, sillä vielä kuukauden päästä Grönstrand pyysi asiaan ratkaisua. Tällä kertaa sävy ei ollut enää toiveikas, eikä innostunut.

*Ellette voi ottaa sitä novellia, jonka alkuun Teillä on käsikirjoitus, niin pyydän saada sen piakkoin takasin. Tarjoan täällä jollekin sanomalehdelle eli – poltan. Nälässä ei voi tehdä mitään työtä eikä minusta kumminkaan tule mitään oikeaa kirjailijaa.*⁷⁸

Novellien julkaiseminen lehdissä ei Grönstrandin mielessä täyttänyt ”oikean kirjailijan” tunnusmerkkejä. Lehdessä julkaiseminen oli vähempiarvoisempaa kuin erillinen, omalla nimellä varustettu, painettu teos.⁷⁹ Kääntäminen-kään ei rakentanut kirjailijaidentiteettiä samalla tavalla kuin omien teosten julkaiseminen.⁸⁰ Grönstrandin katkerasta kommentista huolimatta novellikokoelma ja eri antologioissa julkaistut tekstit luettiin ainakin mainostekstin tasolla saavutuksiksi, sillä *Kalevattaren* aloittaessa ilmestymisensä, sen ilmoitettiin olevan ”tunnetun kirjailijattaren” tekemä.⁸¹

Kalevattaren näytenumero annettiin marraskuussa 1894. Lehden teko tapahtui ajan tavan mukaan pienin puittein, toimitus ja Grönstrandin koti sijaitivat molemmat samassa osoitteessa Unioninkatu 8:ssa.⁸² Vuonna 1895 lehti ilmestyi 15 kertaa. Puolessa välissä vuotta ilmestymistahti alkoi hidastua. Vuoden viimeisessä numerossa Grönstrand pahoitteli myöhästymisiä ja kertoi, kuinka lehden aloittaminen yksin vailla taloudellista ja muuta tukea oli yhtä vaikeaa ”kuin jos kengätön hevonen lähtee vetämään raskasta kuormaa iljanta mäkeä ylös.” Grönstrand kuitenkin valoi uskoa itseensä ja lukijoihin, että seuraavasta vuodesta tulisi entistä parempi.⁸³

Kalevattaressa Saima Grönstrand kertoi saaneensa lehden kustannettua tilaajien avulla, mutta lehdessä oli myös ilmoituksia.⁸⁴ Lehden kohtaamia vaikeuksia Grönstrand selvitteli rahanpyynnössä, jonka hän lähetti lokakuussa 1895 Leo Mechelinille. Grönstrand kertoi lehden saaneen 900 tilaajaa ja vuoden alkaneen hyvin, mutta sairastuminen ja muut vastoinkäymiset olivat johtaneet vaikeuksiin. Velat olivat ulosotossa ja tilannetta helpottamaan Grönstrand

76. *Suomalainen Wirallinen Lehti* 6.9.1894, ilmoitus sivulla 3.

77. KA, WSOY:n arkisto, kirjailijakirjeenvaihto, Saima Grönstrand W. Söderströmille 11.9. Vuosi on seuraavasta kirjeestä päätellen 1894.

78. KA, WSOY:n arkisto, kirjailijakirjeenvaihto, Saima Grönstrand W. Söderströmille 19.10.1894.

79. Sanomalehtien vähempiarvoisuuteen kirjaan nähden Grönstrand viittasi suomennostöidenkin kohdalla. KA, WSOY:n arkisto, kirjailijakirjeenvaihto, Saima Grönstrand W. Söderströmille 9.5.1898.

80. Esimerkiksi Helmi Setälä piti käännöksiä leipätyönä, ei omana luovana toimintana. Leskelä-Kärki 2006, 109–112.

81. Maininta useissa sanomalehdissä, esim. pikkuilmoitus ilman otsikkoa. *Sanomia Porista* 8.12.1894.

82. Myöhemmin toimituksen ja Grönstrandin osoitteeksi vaihtui Pursimiehenkatu 2. Ks. *Kalevatar* 15.9.1895 ja Grönstrandin kirje Leo Mechelinille.

83. Saima Grönstrand, Arvoisat lukijat! *Kalevatar* 1.12.1895.

84. Saima Grönstrand, Arvoisat lukijat! *Kalevatar* 1.12.1895.

pyysi 200 markan lainaa. Rahat hän lupasi takaisin seuraavan vuoden alussa, kun tilaukset taas alkaisivat.⁸⁵ Vuonna 1896 ilmestyi yksi, perin toiveikas numero, jonka jälkeen *Kalevatar* lakkasi ilmestymästä.

Tulevat vuodet eivät tuoneet taloudellista helppotusta Saima Grönstrandin elämään. Syksyllä 1896 Grönstrand kääntyi toisen kerran Topeliuksen puoleen apua saadakseen. Hän kertoi meneestä syksystä, jolloin oli sairaudesta niin heikko että pelkäsi menettävän järkensä, mutta vakuutti olevansa työkunnossa ”fast jag knappast har bröd.” Tällä kertaa Grönstrand haki paikkaa konttorista ja painotti miten tärkeitä suosituksia olivat ja kuinka hänellä ei ollut sukulaisia, jotka olisivat voineet niitä antaa.⁸⁶

Samalla kirjoitus- ja käännöstöiden tekeminen ja tarjoaminen jatkui. Yleisesti ottaen kustantajat ottivatkin mieluummin vastaan käännöstitä, sillä niistä ei tarvinnut maksaa yhtä paljon kuin alkuperäistekstistä. Suomentaminen oli usein sivutyötä, jolla kohennettiin heikkoa taloudellista tilannetta, eikä kääntäjien neuvotteluasema ollut kovin vahva palkkioista sovittaessa.⁸⁷

Puute vaikeutti työntekoa toisinaan hyvin kouriintuntuvasti. Keväällä 1898 Saima Grönstrand asui väliaikaisesti Hyvinkäällä ja suomensi ruotsalaisen Mathilda Mallingin kirjaa. Grönstrand kirjoitti W. Söderströmille toivoen, että teos julkaistaisiin mieluummin kirjana kuin sanomalehdissä. Tämä oli hänen mukaansa kirjailijankin toivomus. Kesken työskentelyn häneltä loppui sekä raha että paperi, eikä Söderström ollut vastannut kyselyihin kustannussopimuksesta ja palkkiosta. Tilanteen epätoivoisuudesta kieli se, miten odottamiseen tuskastunut kirjailijatar lähti

hakemaan vastausta kävelleen. Itse hän piti 35 kilometrin kävelyä ”hyvänä rekordina”, olihan hän syönyt kuukauden ajan vain kerran päivässä. Matkan varrella Grönstrand lainasi rahaa ja pääsi Porvooseen. Kustantajan kipeästi kaivattu vastaus oli kielteinen.⁸⁸ Seuraavana vuonna suomenos julkaistiin jatkoromaanina *Uusi Aura* -lehdessä ja yhteisniteenä kahden muun historiallisen kertomuksen kanssa.⁸⁹

Saima Grönstrand ei ainoastaan kirjoittanut ja yrittänyt saada tekstejään julki vaan tarttui myös jokaiseen oljenkorteen. Näin hän itse kuvaili kirjeessään kirjailija Emil Nervanderille syksyllä 1898. Nervander oli kirjoittanut *Hufvuds-tadsbladetin* hyväntahtoisen arvion *Kerikkiä*-kirjasta. Arvostelun julkaisemisesta oli tosin lähes kuusi vuotta aikaa, eivätkä arvostelija ja kirjailija olleet koskaan tavanneet, mutta Nervander sai silti kaksi pyyntöä. Ensinnäkin Grönstrand toivoi Nervanderin arvioivan olivatko eräät hänen novellinsa julkaisemisen arvoisia. Työn alla oli pidempiäkin kirjoituksia, mutta kamppailu jokapäiväisestä leivästä esti niihin syventymisen. Toiseksi Grönstrand toivoi sadan markan lainaa tai pientä vekseliä. Hän kertoi huonosta terveydestään, pulastaan ja köyhyydestään, ja yrityksistä auttaa veljeään ja tämän sairasta vaimoa.⁹⁰

Elämää vaillo varoja ja verkostoja

Saima Grönstrandin elämänkulku näyttää poikkeavan monilta osin muista ajan naiskirjoittajista, sekä kuuluisuuteen nousseista, että kirjallisuuden kaanonin ulkopuolelle jääneistä. Heistä suurin osa oli korkeasta virkamiesperheestä, aatelissuvusta tai nousevista kulttuuripiireistä.⁹¹ Ne naiset, joiden suvun tai aviomiehen varalli-

85. KA, Leo Mechelinin arkisto, saapuneet kirjeet kotelo 14, Saima Grönstrand Leo Mechelinille 14.10.1895. Jos tilaajamäärä piti paikkansa, se oli enemmän kuin *Valvojalla*, mutta paljon vähemmän kuin menestyneimmillä aikakauslehdillä.

Pirkko Leino-Kaukiainen. Aikakauslehdistön kasvu. Teoksessa Tommila, Päiviö et al. (toim.) *Suomen lehdistön historia 10. Aikakauslehdistön kehityslinjat*. Gummerus 1992, 127–129.

86. KK, Topeliuksen arkisto, saapuneet kirjeet coll. 244.22, Saima Grönstrand Z. Topeliukselle 18.11.1896.

87. Outi Paloposki, Suomentaminen ja suomennokset 1800-luvulla. Teoksessa H. K. Riikonen et al. *Suomennoskirjallisuuden historia I*. SKS 2007, 115, 126; Häggman 2001, 61–62, 119, 128.

88. KA, WSOY:n arkisto, kirjailijakirjeenvaihto, Saima Grönstrand W. Söderströmille 9.5.1898.

89. Munkebodan Skytte-perhe. *Uusi Aura* 20.1.1899 alkaen jatkoromaanina: Finna-haulla löytyvät tiedot kokoomateoksesta *Arachne. Historiallinen romaani*. Turun suomalainen kirjapaino- ja sanomalehtiosakeyhtiö 1899. Vuoden sisällä ilmestyi kaksi muutakin suomennosta samasta teoksesta: Munkebodan Skyttet. *Tampereen Uutiset* 11.1.1898 alkaen ja Munkebodan skytteläiset. *Pohjalainen* 3.1.1899 alkaen.

90. Museoviraston arkisto, Emil Nervanderin arkisto, Ht8 kirjeenvaihtoa 3, Saima Grönstrand E. Nervanderille 19.11.1898.

91. Alarto, Kyrki & Saraste 2015, passim.

suus oli vähäisempi, olivat kouluttautuneet seminaarissa tai jatko-opistossa. Monet tekivät työtä opettajana tai koulunjohtajattarena, ja kirjoittivat sen ohella – osittain myös siksi että vain harvoin naisopettajan palkalla tuli toimeen.⁹² Lehtikirjoitusten lisäksi opettajattaret saattoivat pitää esimerkiksi raittiusesitelmiä lisätienestäjäksi saadakseen.⁹³

Sisaruksiin turvautuminen olisi ollut naimattomalle naiselle luontevaa, mutta Grönstrandin sisaruksista ei ilmeisesti ollut juuri apua. Nervanderille kirjoitetussa kirjeessä mainittu veli oli ilmeisesti kolmesta veljestä keskimmäinen, Selim Grönstrand (s. 1873). Hän oli kirkonkirjoissa väliin maalarina, väliin irtolaisena ja hänen vaimonsa kuoli keuhkotautiin vuonna 1900.⁹⁴ Vanhin veli Arvi Grönstrand (s. 1867) oli suorittanut pari luokkaa Jyväskylän lyseossa ja käynyt apteekkarinopissakin, mutta tullut takaisin Viitasaarelle torppariksi.⁹⁵ Nuorin veli Uno Grönstrand (s. 1875) muutti äidin kuoleman jälkeen kauppa-apulaiseksi Jyväskylään.⁹⁶ Saiman kolmesta sisaresta yksi oli kuollut lapsena ja toinen menehtyi 19-vuotiaana keuhkotautiin.⁹⁷

Parhaiten sisaruksista näyttää menestyneen Aina Grönstrand (s. 1871). Hän kävi kauppaopiston ja nai äidin kuoleman jälkeen konttoristi Johan Hansténin, joka työskenteli muun muassa paperitehtaan konttorissa ja maamiesten kauppaosakeyhtiön johtajana Uudessakaupungissa.⁹⁸ ”Viimeinen lenkki”-novelli kuvaa siskon sulha-

sensa vieressä miettimässä häiden siirtämistä suruajan takia sekä suremassa sisarusten eroa ja vieraantumista toisistaan. Samalla hän ajattelee oman kotinsa ottavan aina toiset sydämellisesti vastaan.⁹⁹

Siskolta saadusta mahdollisesta aineellisesta tuesta ei ole tietoa, mutta ainakaan sisarukset eivät asuneet samassa kaupungissa. Aina kuitenkin tuki Saimaa silloin, kun tämä synnytti aviottoman lapsen 39-vuotiaana vuonna 1902. Aina ja Johan Hanstén olivat nimittäin pojan kummeina.¹⁰⁰ Pieni Oma Johannes ei elänyt pitkään, hän kuoli vähän yli kahden kuukauden ikäisenä.¹⁰¹ Kummisuhteen perusteella voi kuitenkin tulkita, että Saima Grönstrand sai siskolta ja tämän mieheltä ainakin jonkinlaista tukea tilanteessa, joka olisi saattanut olla tarpeeksi häpeällinen aiheuttamaan välirikon.

1800-luvun lopulla yksi mahdollinen yhteisö perheen ja suvun lisäksi olisi voinut löytyä erilaisista aatteellisista järjestöistä. Grönstrand käänsi raittiuskirjasia ja tarjoutui syksyllä 1895 raittiuspuhujaksikin.¹⁰² Kenties tähtäimessä olivat edellä mainitut esitelmien tuomat lisäansiot, sillä kyseisenä syksynä Grönstrand kärsi veloista ja ulosotosta. Hengellistä yhteisöä Grönstrand saattoi etsiä teosofien parista, sillä vuonna 1899 hän käänsi kaksi mystiikkaan ja spiritualismiin liittyvää teosta.¹⁰³ Saima Grönstrand tunsu kiinnostusta myös naisasiaan, tämän hän mainitsee kirjeessään jyvaskyläläiselle runoilijalle Irene

92. Nevala 1989, 185–277; Alarto, Kyrki & Saraste 2015, passim. Naisopettajien palkkauksesta Marjatta Rahikainen, Aineeton pääoma kilpailukeinona. Teoksessa Jarkko Keskinen ja Kari Teräs (toim.) *Luottamus, sosiaalinen pääoma, historia*. Historia mirabilis 5. Turun historiallinen yhdistys 2008, 102.

93. Ollila 1998, 54.

94. Viitasaaren srk., muuttaneet 1890–1908, sivu 14 vuonna 1894; Viitasaaren srk., rippikirja 1890–1899, 75; Viitasaaren srk., kuolleet 1890–1906, 146.

95. *Jyväskylän lyseon satavuotismatrikkelit*. Gummerus 1958, 173; Viitasaaren srk., rippikirja 1890–1899, 923.

96. Viitasaaren srk., muuttaneet 1890–1908, sivu 25 vuonna 1896.

97. Viitasaaren srk., lastenkirja 1875–1883, 6; Viitasaari, kuolleet 1890–1906, 154.

98. Jyväskylän kaupunkisrk., rippikirja 1891–1900, fol. 56.; Jyväskylän maasrk., syntyneet 1898–1909, sivu 126 vuonna 1899; Uusikaupunki kaupunkisrk., rippikirja 1901–1910, 486.

99. Viimeinen lenkki. *Päivälehti* 3.12.1897.

100. Helsingin jakamaton srk., syntyneet 1885–1906, 13.11.1902.

101. KA, Helsingin jakamaton seurakunta, kuolleet mikrokortti 33, 30.1.1903. Kuolinsyyksi on ilmoitettu ennenaikainen syntymä ja tyrä.

102. KA, Granfelt–Kuusi -suvun arkisto, A. A. Granfeltin arkisto, saapuneet kirjeet, kotelo 2, Saima Grönstrand A. A. Granfeltille 16.10.1895.

103. Paul Gibier, *Avaruuskien ja henkimaailman salaisuudet. Tulevaisuuden tieteen tutkimus ja sen vaikutukset tiedon eri aloille*. Sampo 1899; M. Matter, *Emanuel Svedenborg. Hänen elämänsä ja oppinsa*. Sampo 1899–1900. Teosten suomentaja on Finna-tietokannan mukaan Saima Grönstrand.

Mendelinille (1864–1944).¹⁰⁴ Naisasialiitto Unionin tai Suomen Naisyhdistyksen johtohahmojen kanssa Grönstrand ei kuitenkaan käynyt kirjeenvaihtoa, eikä häntä löydy jäsenluetteloista.

Ylipäänsä sivistyneistöön kuuluneen naisen toimeen tuleminen yksin oli harvinaista aikana, jolloin yhteiskunnan tarjoamat turvaverkostot olivat lähes olemattomat.¹⁰⁵ Anne Ollila on tuonut esiin kuinka yksinäisyys saattoi 1800-luvun ihmisistä, erityisesti naisista, tuntua vaikealta ja pelottavalta.¹⁰⁶ Grönstrandille rahattomuus ja yksineläminen eivät olleet yksinomaan negatiivisia asioita. Novellissa ”Prinsessa” hän kuvaa yksin asumista:

Yksinäisyys on sentään suloista, kun saa olla aivan häiritsemättä! Maata pukeutuneena tai pukeutumatta, miten tahtoo, ja antaa mielikuvituksen elää, puhellakin ääneen, ilman että kukaan kuulee, kukaan noita poroporvarisieluja...¹⁰⁷

Uudessa Aurassa Saima Grönstrand kirjoitti reportaasin kesäisestä pyöräretkestä maaseudulla. Hän kulki yksin ja nautti olostaan ilman velvoitteita, sivistyneen naisen lukuisia tolettitarvikkeita ja vailla pelkoa ihonsa päivittymisestä. Grönstrandin mukaan tuntuisi ”suvi hukkaan hupenneelta, ellei jotakuta viikkoa saisi hukata tämän ’mustalaisvietin’ tyydyttämiseen.” Perheen ja omaisuuden puuttuminen saattoi ainakin heinäkuun helteillä näyttäytyä näin houkuttelevana:

Kun on vapaa, sanoin, ilman sitovia siteitä yhteisen paikkaan maata, ilman tuota velvollisuuksia muistuttavaa tunnetta rinnan alla: joudu, siellä ikävöidään, siellä tarvitaan! Lapset, mies, maallinen tavara, omaiset, rikkaus, jonka ehkä tuli voi polttaa! S i l l o i n e i o l i s i h a u s k a a n ä i n m a l e k s i a...¹⁰⁸

On silti huomattava, että ansaitseminen ei liittynyt ainoastaan omaisuuden keräämiseen ja toimeentuloon, vaan myös kirjailija-identiteetin rakentumiseen. Maarit Leskelä-Kärki on tuonut esiin, kuinka julkisessa keskustelussa rahan merkitys on usein siivottu pois ja kirjoittamista on katsottu ohjaavan materiaa korkeammat voimat. Krohnin sisaruksilla oli käytettävissään suunnilleen kaikki ajateltavissa olevat verkostot, eikä heidänkään toimeentulonsa ollut taattu.¹⁰⁹ Kirjoittajan leipä koostui pienistä palasista, eikä kirjoittajan korkeinta kutsumusta ollut aina mahdollista noudattaa, vaan oli tehtävä mitä eteen annettiin. Kirjoittamalla ansaittu raha merkitsi kuitenkin konkreettisen elannon lisäksi myös itsenäisyyttä ja arvonantoa.¹¹⁰

Torjutuksi tuleminen tarkoittikin kirjoittajalle paitsi toimeentulon vaikeutta, myös identiteetin sortumista. Minä-muotoon kirjoitetussa novellissa ”Prinsessa” Saima Grönstrand kuvaa elämään, kustantajiin ja rakkauteen pettynyttä kirjailijataita, joka unelmoi novellinsa hyväksymisestä, rahoista, joilla maksaisi velkansa ja tekisi pienestä pihan perällä olevasta asunnostaan kodikkaan.¹¹¹ Novelli kuitenkin hylätään ja kertoja polttaa käsikirjoituksen uunissa. Rahan puutteessa vuokranantaja ulosmittaa huoneen loputkin tavarat. Pihan naiset ja lapset kuiskivat ja katselevat ”köyhän neidin” karun alastomiin ikkunoihin. Kertomus loppuu kirjailijanhaaveiden hautaamiseen:

Nyt istun täällä konttorissa kirjanpitäjänä ja antaahan se leivän. Ihmiset sanovat, että vihdoin olen tullut järkeväksi ja heittänyt pois turhat unelmat. Ehkä onkin niin, mutta minä tunnen, että päivä päivältä v ä h i t e l l e n kuolen...¹¹²

104. SKS, KIA Irene Mendelinin arkisto, kirjekokoelma 818 20:1, Saima Grönstrand Irene Mendelinille 10.7.1889.

Grönstrand ja Mendelin tunsivat toisensa ja olivat käyneet samaa koulua, mutta Mendelinin kirjekokoelmassa on tämän kirjeen lisäksi vain yksi päiväämätön kirjelippu Grönstrandilta.

105. Verkostojen merkityksestä ks. esim. Anne Ollila, *Jalo velvollisuus. Virkanaisena 1800-luvun lopun Suomessa*. SKS 1998, 111–115.

106. Ollila 1998, 113–115.

107. Saima Grönstrand, *Prinsessa Päivälehti* 6.11.1898, B-painos.

108. Grönstrand, Saima, *Kesäkuluilta. Uusi Aura* 6.7.1899.

109. Esimerkiksi Aune Krohn joutui vaikeuksiin, kun veljen kuoltua WSOY ei enää tarjonnut suomennostöitä. Leskelä-Kärki 2006, 125.

110. Leskelä-Kärki 2006, 463–471. Tosin ainakin Kallasten diplomaattiperheessä elintaso oli vaatimattoman yläpuolella.

111. Saima Grönstrand, *Prinsessa. Päivälehti* 6.11.1898, B-painos ja 8.11.1898.

112. Saima Grönstrand, *Prinsessa II* osa. *Päivälehti* 8.11.1898.

Novellin tapahtumat ulosmittauksineen ja käsikirjoituksen polttamisineen käyivät yksiin kirjoittajan elämäntapahtumien kanssa. Yrityksistään huolimatta Grönstrand ei löynyt lopullisesti läpi kirjailijana. Hänen haaveilemansa pidempi teos jäi ilmestymättä ja *Päivälehdessä* hänen tuotantonsa on kuitattu olleen ”verrattain vähäpätöisistä aiheista” muovailtuja ”sangen hauskoja pikku-juttuja”.¹¹³ Suomennostöillä eläminen olisi vaatinut jatkuvaa työskentelyä, joka puolestaan olisi edellyttänyt hyviä suhteita kustantajiin. Pelkillä lehdissä julkaistuilla kertomuksilla toimeen tuleminen puolestaan vaikeutui entisestään ajan kuluessa, sillä kaunokirjallisen materiaalin osuus väheni sanomalehdistössä 1900-luvulle tultaessa.¹¹⁴ Vuosisadan alussa hänet oli merkitty kirkonkirjoihin ja osoiterekisteriin nimikkeellä ”ent. kirjailijatar” ja ammattina oli kartanpiirtäjä.¹¹⁵

Grönstrandin rahavaikeudet jatkuivat 1900-luvun puolella.¹¹⁶ Vielä vanhoilla päivillään Saima Grönstrand pyysi apua Jaakko Gummerukselta, jonka kanssa hän oli vuosia aiemmin keskustellut mahdollisista suomennostöistä. Grönstrand vetosi ”Herra Piispaan” naapuripitäjän lapsena ja pyysi nöyränä, vanhana ja sairaalloisena avustusta. Hän toivoi pääsevänsä vanhalle kotiseudulle, ”missä vanhempieni haudat huutavat minua” ja pyysi paria sataa markkaa matkakuluja varten. Grönstrandin 60-vuotissyntymäpäivä oli tulossa joidenkin päivien kuluttua ja hän kirjoitti odottavansa ”siihen mennessä jännityksellä vastaustanne”.¹¹⁷

Lapsuus- ja nuoruusvuosien jälkeen Saima Grönstrandilla ei ollut pysyvää kotia. Asuinpaikat vaihtuivat Helsingin keskustan, Punavuoren, Alppilan ja Kallion välillä.¹¹⁸ Entisen kirjailijattaren ja hänen novellihahmonsia tiet sivusivat toisiaan 1900-luvun alussa, kun parikymmentä vuotta

vankilakäynnin jälkeen Grönstrand asui Suruttomain villoiksi kutsutuissa työväen asuintaloissa lähes samaan aikaan kun Lilli, ”vankilan syntynä”, vietti niissä nuoruusvuosiaan. Elämänsä viimeiset kuukaudet Grönstrand eli syrjäisessä puutalossa Ruskeasuolla.¹¹⁹ Saima Grönstrand kuoli 68-vuotiaana vuonna 1931 ja hänet haudattiin Malmille vähävaraisten linjahautaan.¹²⁰

Lopuksi

Saima Grönstrand aloitti uraansa aikana, jolloin suomenkieliselle kaunokirjallisuudelle oli suuri kysyntä sanomalehdistössä. Hän hyötyi yleisestä kehityksestä ja sai tekstejään julki lehtien sivuilla. Kun tämä suhdanne oli ohi ja kaunokirjallisuuden kysyntä lehdissä väheni, Grönstrand ei ollut kuitenkaan vakiinnuttanut asemaansa kirjailijana. Hän koetti epätoivoisuuteen saakka olla ”oikea kirjailija” eli tuottaa pidempiä tekstejä ja painettuja kirjoja lyhyiden tunnelmakuvausten ja sanomalehtitekstien sijaan. Jokapäiväisen leivän saaminen edellytti kuitenkin vähempiarvoisten käännös- ja sanomalehtitöiden tekemistä ja lopulta myös työtä konttorissa.

Kirjoittamisella elantoa hankkiva nainen tarvitsi joko koulutuksen ja ammatin tai verkostojen tuomaa turvaa. Ovia avaavat ja aineellista tukea antavat verkostot olisi pitänyt periä, naida tai luoda itse. Velkoja lukuun ottamatta Saima Grönstrandille ei jäänyt perittävä, eikä perheenjäsenillä ollut sellaisia suhteita, joita hän olisi voinut hyödyntää kirjallisuuden kentällä. Koska Grönstrand oli naimaton, hänellä ei ollut myöskään aviomiehen mahdollisia suhteita tai varallisuutta käytettävissään.

Lähteiden perusteella Saima Grönstrandin itse luomat verkostot olivat hataria. Jonkinlaisia suhteita ja luottamusverkostoja oli, sillä ainakin

113. Rytönen 1946, 361.

114. Tämä näkyy esimerkiksi *Päivälehdessä* ilmestyneiden alkuperäisten ja käännettyjen novellien määrässä, Rytönen 1946, 423. Yksittäisiä Grönstrandin kertomuksia ilmestyi *Helsingin Sanomissa* vielä 1920-luvulla. PA, avustajakortisto, Grönstrand, Saima.

115. HKA, Helsingin poliisin osoitekortisto, Grönstrand, Saima.

116. Vuonna 1911 hänen maksamatta jäänyt vekselinsä julkistettiin protestilistalla. Protestilista. *Kaupparehti* 28.6.1911.

117. KK, Gummerus-Kuusi -suvun arkisto, Jaakko Gummerukselle saapuneet kirjeet coll. 63.20. Grönstrand, Saima 2.5.1923.

118. Ks. artikkelissa mainitut kirjeet sekä HKA, Helsingin poliisin osoitekortisto, Grönstrand, Saima.

119. HKA, Helsingin poliisilaitoksen osoitekortisto, Grönstrand, Saima Maria ja Paldanius, Lilli Dagmar.

120. Saima Grönstrand oli yksi niin sanottuun Tattarisuon tapaukseen liittyvistä linjahautojen vainajista. Tattarisuon aarretta hakivat Noita-Kallio ja hänen toverinsa. *Helsingin Sanomat* 24.8.1932, 4.

osa lainapyyntöistä näyttää toteutuneen. Läheistä suhdetta sanomalehtien päätoimittajiin tai kirjallisuusvaikuttajiin ei vähäisen kirjeenvaihdon, tai sen puuttumisen perusteella, näytä kuitenkaan syntyneen. Luonnollisesti osa suhteista on voitu solmia kasvatusten vaikkapa *Päivälehd*-toimituksessa, mutta edellytyksiä kirjeenvaihdolle olisi ollut, oleilihan Grönstrand myös Helsingin ulkopuolella. Niissä harvoissa kirjeissä, joita aikalaisten arkistoissa on, ei ole nähtävissä juuri minkäänlaista vastavuoroisuutta. Ne ovat yksisuuntaisia avunpyyntöjä, jotka päättyvät useimmiten nöyriin anteeksipyyntöihin. Grönstrand itse perusteli toisinaan tungetteleviakin kirjeitä sukuverkoston puutteella, toistuvalla sairastelulla ja konkreettisesti leivän puutteella.

Lopuksi palaan vielä Koppiwankiloista-artikkeliin, joka alun perin herätti mielenkiinnon sen kirjoittajaa kohtaan. Sanomalehtitekstiä, samasta aiheesta kirjoitettua novellia ja alkupe-räislähteitä lukiessa käy hyvin selväksi, että kirjailijatar ja hänen kuvailemansa henkilöt kuuluivat eri maailmoihin. Vankinakin ollessaan Saima Grönstrand, lääninvankilan ainoa ”fröken”, käsit-teli näkemäänsä analyttisesti. Hän pystyi liittämään kokemuksensa yleisiin keskustelunaihei-siin ja yhteiskunnallisiin kiistakysymyksiin – ja tuomaan tämän kaiken lukijoiden silmien eteen. Grönstrand tarkasteli kohtaamiaan naisia empaattisesti, mutta selkeän välimatkan päästä. Mitä pidemmälle hänen elämäänsä avaa, sitä pienemmäksi välimatka kirjailijan ja hänen hen-

kilöhahmojensa välillä kutistuu. Kirjoittavalle naiselle aukesi 1800- ja 1900-luvun vaihteen yhteiskunnassa mahdollisuuksia, mutta Saima Grönstrand ei kyennyt hyödyntämään niitä täysin terveydellisten syiden, taloudellisten vaikeuksien ja oikeanlaisten sosiaalisten verkostojen puuttumisen vuoksi.

**Abstract: “Then I run out of money and paper”.
Novelist Saima Grönstrand and the opportu-
nities for making livelihood in the late 19th and
the early 20th century.**

In this article, I study a Finnish writer Saima Grönstrand (1863–1932) and the opportunities that existed for a female writer to succeed in the late 19th and the early 20th century Finland. The growing Finnish press offered plenty of opportunities for writers to publish their texts. Nevertheless, connections and networks were essential to establish a long-lasting career as a novelist. By using letters as source material, I suggest that Saima Grönstrand seemed to miss these connections. She struggled to make a living and even ended up in prison due to having unpaid debts. Lacking the needed networks and the support from her impoverished family, and suffering from health problems, Saima Grönstrand experienced a social and financial decline and did not manage to make a living from her writing.

Keywords: writing women, newspapers, Finland, late 19th century, early 20th century